

Zuilen in de Tweede Wereldoorlog

In de aanloop naar de herdenking en viering van 4 en 5 mei is het Museum van Zuilen druk met de inrichting van een tentoonstelling met als thema 'Zuilen in de Tweede Wereldoorlog'.

Van het graven van schuilkelders en loopgraven, de maatregelen die het gemeentebestuur van Zuilen nam ter bescherming van haar inwoners, de Distributiedienst (alles was op de bon), het Verzet, de Luchtbescherming afdeling Zuilen, Huize Zuylenveld met zijn bijzondere 'bewoners', de sociale inbreng van Werkspoor en Demka in deze moeilijke tijden, de bevrijders en de Bevrijdingsfeesten. Maar ook van slachtoffers over wie u vermoedelijk nog niet eerder hoorde. Alles wordt uit de kast(en) gehaald voor een zo compleet mogelijk beeld.

Zoals gezegd, we zijn er druk mee, we houden u op de hoogte!

Gemobiliseerde militairen over de Amsterdamsestraatweg.

Wat laten we zien?

Tsja, weet u, toen we met het idee begonnen om deze tentoonstelling te organiseren was het eigenlijk een beetje van... hebben we wel genoeg? De trouwe lezer weet al lang dat we al vele jaren iedere dag nieuwe aanwinsten krijgen, maar dat gaat dan over heel veel verschillende onderwerpen, en nu betreft de tentoonstelling 'slechts' één enkel thema.

En dan wordt het toch spannend. Hoe vullen we de kasten? Hoe houden we overzicht op het geheel voor de bezoeker. Is dat wat aan de wand moet wel in verhouding met wat plat ligt?

De eerste vitrine werd gevuld met gemeentezaken. Persoonsbewijzen, echte én valse, maar wel allemaal uit Zuilen. Documenten met instructies zoals: 'wat te doen in geval van een evacuatie?'

De tweede vitrine werd gevuld met allerhande dingen: van een granaatscherf (ooit gevonden door één van de zusters van het Wit-Gele-Kruis tijdens een wandelingetje door het Zuilense bos, de zilveren dubbeltjesarmband ontbreekt niet, evenals een zelfgemaakt drijvertje dat op de olie dreef en een klein beetje licht in de duisternis gaf.

Het prachtig bewerkte houten paneeltje, dat de heer Dirks won met een verloting t.g.v. het 25-jarig jubileum van voetbalvereniging 'Elinkwijk' op 25 juni 1944.

Ook in deze vitrine ligt het rondzendboekje, waarin de leden van de gereformeerde kerk het laatste nieuws tekenden en schreven en vervolgens naar het volgende lid brachten, die het weer aanvulde. (Er waren geen kranten meer, en men wilde toch zo graag 'het laatste nieuws' weten!)

In de Tweede Wereldoorlog trachtte de bezetter de publieke opinie op alle mogelijke manieren te beïnvloeden. Er was geen persvrijheid. Het 'Duitsland wint op alle fronten', stond hoog in het Duitse vaandel. Om een en ander

recht te zetten, werden door de Geallieerden verschillende krantjes uit vliegtuigen geworpen. In deze krantjes werden de (oorlogs)zaken wat 'neutraler' onder de aandacht gebracht. Een aantal van die krantjes ligt ook in deze vitrine.

Terwijl we bezig waren met de inrichting van de tentoonstelling belde mevrouw Blom. Zij had de rok bewaard waarin zij meeliep in de Bevrijdingsoptochten. Of we interesse hadden? Deze rok kreeg een plek in de derde vitrine. Samen met o.a. twee foto's van mensen die ondergedoken waren in Zuilen.

We hebben een kast ingericht waarin we extra aandacht schenken aan een aantal bekende en minder bekende slachtoffers: Cornelis Odijk, W(im?) Leyssen, Jopie Key, Henny Knipschild, Anton J. van der Werf, Johannes Been, Jan van Maurik, Johannes M. Altena, Sjerik Innikel. Allemaal omgekomen in de Tweede Wereldoorlog. De één wat heldhafter dan de ander, maar wel allemaal dood!

Één kast werd helemaal ingericht met de Distributiedienst. Bonnen (heel veel bonnen, alles was op de bon!), mapjes voor het bij elkaar houden van bonnen, foto's van het personeel van de Distributiedienst en documenten, die dienst betreffende.

Demka bestond in de oorlog 40 jaar. Reden voor een 'feest', maar gezien de omstandigheden wel een sober feest. We hebben de foto's, brochures, en bijvoorbeeld het boekje dat werd geschreven door een van de portiers van de Demka. Hij schreef met regelmaat opbeurende teksten voor zijn collegae bij de fabriek. Veel van de stencils zijn verloren gegaan, maar het boekje is desondanks zeker de moeite waard. (overigens kunt u de volledige tekst lezen die we hebben uitgewerkt in een map: Demka in de Tweede Wereldoorlog. Hierin staat ook de rijm die in 1943 geschreven werd n.a.v. de komst van Sint-Nicolaas bij de Demka.)

In de Tweede Wereldoorlog bestond de St.-Ludgerusparochie 25 jaar.

Ook daaraan schenken we (beperkt, maar toch) aandacht.

In weer een andere kast komt het Noodhospitaal in beeld dat werd ingericht in de Openbare Lagere School 4 (Later werd dit de Prinses Beatrixschool en tegenwoordig is dit een onderdeel van het Vorstelijk Complex)

Een collectebus van Winterhulp en de poster met de burgemeester zittend op zo'n bus (over het 'waarom' krijgt u uitleg in het museum).

Aandacht voor de Luchtbescherming en de EHBO-afdeling Zuilen. En bescheiden aandacht voor de NSB.

Het Verzet kreeg een eigen kast. Allerhande vormen van het Verzet. De illegaal gedrukte en verspreide krantjes, de dankbetuigingen van de organisatie, de kalender 'in het verborgene gedrukt, de opbrengst komt ten goede aan de slachtoffers van de tirannie', stempel, mouwband, foto's van de leden van 'Kwartier IV' waaronder Zuilen ressorteerde en de houten koffer van Henk Bloemink.

In de zomer van 1943 werd de NS verplicht 1500 jonge werknemers – in de leeftijd van 17 tot 21 jaar – op te geven, die dan bij de Deutsche Bundesbahn in Duitsland moesten gaan werken op de opengevallen posten van de Duitse spoorweg-beambten die alsnog waren opgeroepen voor het leger aan de fronten.

Zij kregen van de NS een grote houten koffer waarin zij kleding, toiletartikelen, een helm en verder benodigde dingen konden meenemen naar Duitsland.

Ze moesten zich 12 september om 14.00 uur per trein melden binnen station Amersfoort. Groot verdriet bij de achterblijvers thuis natuurlijk. Het was geen uitzwaaien toen ze met de bus naar het Centraal Station van Utrecht vertrokken. Vader Bloemink ging mee, zoonlief droeg de koffer. Maar onderweg zei zijn vader: "Jij gaat niet naar Duitsland, maar stapt in de tram naar Zeist, naar oom Piet en tante Truus, waar jij mag en moet onderduiken!"

Henk was helemaal van slag. Hij had het 'naar Duitsland moeten' ook niet

zo zien zitten, maar dit was een volkomen andere wending.

Gevolg was wel dat hij een koffer heeft overgehouden aan dit avontuur. En die kreeg 70 jaar later een plek in het Museum van Zuilen!

Bij Werkspoor werd heel veel gemaakt voor en door het personeel. Er was niets meer te koop, maar zelf maken was toen een heel reële optie. Van keukengerei tot kinderspeelgoed, we hebben het en laten het ook zien! Ook de tabaksnijder, voor het klein snijden van de 'eigen kweek' tabaksbladen staat opgesteld, met de houten replica van Cees Achterberg als Werkspoorer erbij.

Een andere kast hebben we ingericht met Bevrijding, voedseldropping, intocht van de bevrijders, het boek *Het Grote Gebod*, waarin alle (toen bekende) slachtoffers uit het Verzet worden beschreven.

Huize Zuylenveld, waar de militairen werden gerevalideerd die gewond raakten in de strijd, is ook zeker de aandacht waard die we eraan hebben geschonken.

De foto's van de Bevrijdingsoptochten museum natuurlijk niet ontbreken. Dus... ook die kregen een plaatsje.

In de etalage vindt u de 'levensreddende' klok, staande op de schoorsteen. Met een noodkachelteje natuurlijk. En daar zit ook iemand aan de knoppen van de door de heer Flierboom gebouwde radio met raamantenne, die in de Tweede Wereldoorlog door hem verstopt werden, tussen het plafond van de badkamer en zoldervloer. Door nieuwe bewoners na de oorlog ontdekt.

Op de drie televisieschermen presenteren we verschillende facetten van de Tweede Wereldoorlog in Zuilen.

Heb ik nog dingen gemist in de omschrijving? Denk het wel. Veel dingen zelfs! Ééntje nog dan: Het gipsen schildje dat mevrouw De Bruin kreeg omdat zij in 1942 voor de 5de keer de Sinterklaasocht had gelopen. Daarmee kwam ze wel in aanmerking voor de zilveren medaille, maar die was dus niet te koop!

Dus... kom kijken!